

РОЗДІЛ 1

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 338.244.47:33.012.434

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-97-1>

Горняк О. В.

Котелевська Я. В.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ

У статті розглянуто процес формування інститутів децентралізації економічної влади в Україні, розкрита сутність економічної влади як інституту сучасного соціально-економічного розвитку, її еволюція та соціально-економічні наслідки, зв'язок з монополією та власністю. Економічна влада передбачає підпорядкування інтересам власника інтересів усіх учасників суспільного виробництва. З'ясовано, що взаємозв'язок економічної влади, монополії, власності та управління розкриває економічний зміст влади і, в той же час, визначає зміни і напрями її розвитку, одним із яких в сучасних умовах є її децентралізація. Обґрунтовано, що децентралізація економічної влади передбачає передачу владних повноважень, ресурсів та відповідальності. Вона здійснюється за допомогою формування відповідних інститутів, які забезпечують її реалізацію, і проходить відповідні етапи. На сучасному етапі в умовах російської агресії децентралізація економічної влади знаходиться на першому (базовому) етапі, сформовано такі інститути як об'єднана територіальна громада та старостат, які відіграють важливу роль у соціально-економічних процесах в умовах війни, забезпечуючи життєдіяльність економічних суб'єктів та громадян України.

Ключові слова: економічна влада, монополія, власність, управління, децентралізація економічної влади, інститут, об'єднана територіальна громада, інститут старост, інститут префектів.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток сучасного суспільства визначається різнонаправленими, суперечливо діючими чинниками і базується на інститутах, які сформувалися в процесі історичної еволюції. Одним із важливих інститутів серед них є інститут влади взагалі і економічної влади зокрема. Влада визначає характер взаємодії осіб індивідів та їх груп на різних рівнях суспільного устрою. Такий широкий контекст трактування влади передбачає виділення політичної, економічної, соціальної складових, серед яких економічна влада слугує своєрідним матеріальним базисом, який, з одного боку, визначає інші складові, а з іншого, – суттєвим чином залежить від них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічна влада завжди була об'єктом дослідження провідних економістів як зарубіжних, так і вітчизняних. У працях таких зарубіжних економістів як Е. Бем-Баверк, Дж. К. Гелбрейт, К. Маркс, Л. фон Мізес, Ф. Перру, А. Пігу, В. Ойкен, Я. Таката, Е. Тоффлер та ін., розкривається сутність економічної влади та її вплив на процеси політичного і суспільного розвитку в певні періоди чи епохи. Серед вітчизняних економістів, які досліджують економічну владу, слід виділити А. Герасименко, А. Гриценка, В. Задорожнього, В. Кравців, Г. Прокоф'єву, Ю. Уманціва, які в своїх роботах досліджують економічну владу як інститут сучасної економіки, як складову більш широкого інституту – влади загалом, з точки зору становлення і розвитку владних відносин в економіці та впливу попереднього історичного розвитку суспільства на сучасні реалії економічної влади.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У статті економічна влада трактується як інститут сучасного соціально-економічного устрою, розкриття сутності якого пов'язана з такими категоріями як монополія, власність, управління, а також з тенденціями і напрямками

розвитку, серед яких домінуючою на сучасному етапі є децентралізація. Привертаються увага до необхідності сформувати і утвердити, вмонтувати у механізми функціонування економіки інститути децентралізації економічної влади, що забезпечує реалізацію переваг децентралізації та ефективність процесу реформування державного управління.

Мета статті – дослідження процесу формування інститутів децентралізації економічної влади в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна влада як інститут сучасних відносин формувалася на протязі історичного розвитку суспільства і тісно пов'язана з тенденціями монополізації, її тими чи іншими економічними суб'єктами чи їх групами [1, с. 10–12]. Еволюцію економічної влади можна представити такими етапами:

Дослідження економічної влади та феномену монополії в економічній теорії проводилися в рамках провідних течій і шкіл, хоча, що стосується класичної економічної теорії, її представники не виділяли економічну владу серед владних відносин. Це пояснюється тим, що вони досліджували капіталізм епохи вільної конкуренції, де відсутня монополія. А. Сміт поєднує економічну владу з факторами виробництва, а більшість представників класичної політичної економії її не розглядають або заперечують. Зрілий капіталізм, який досліджувався у роботах К. Маркса, характеризувався монополістичними тенденціями, тому в його дослідженні чітко обґрунтовується економічна влада капіталу, який пов'язується з монополією. В той же час економічна влада, як і іншими класиками, ототожнюється з економічним ресурсом – капіталом. З іншого боку, визнається, що монополія відіграє провідну роль у процесі формування і розвитку економічної влади. Розміри капіталу і підприємств забезпечують монополієне становище на ринку і можливості реалізації ринкової влади зокрема і економічної

Еволюція економічної влади

Етапи	Сутнісна характеристика	Соціально-економічні наслідки
Первісне суспільство	Відсутня диференціація влади. Економічна влада не виділена із загальної влади, яка належить вождю племені. Абсолютизм родової, силової влади.	Розширення міжобщинних відносин, зародження товарних відносин, поява додаткових благ, виділення економічної влади.
Рабовласницьке суспільство	Розвиток приватної власності на землю, інші засоби виробництва та реалізації праці, утворення держави сформували інститут економічної влади, виділивши його з інституту влади.	Класова і соціальна стратифікація. Економічна влада розподілена між власниками різних економічних ресурсів (земля і раби) рівномірно, є обмеженою.
Феодалне суспільство	Головним чинником економічної влади є володіння землею, встановлена земельна монополія і економічна влада є прерогативою феодалів-землевласників.	Економічна влада феодалів забезпечувала їм політичні дивіденди і панування над усіма іншими верствами.
Капіталістичне суспільство	Формування торгівельного капіталу і перехід до товарного господарства забезпечило перехід економічної влади до купців і встановлення монополії торговельного капіталу, яка на межі XVIII-XIX століть вичерпала себе. Економічна влада перейшла до промислового капіталу, який створював додану вартість, на відміну від торговельного капіталу, що лише перерозподіляв її. Економічна влада і монополія базувалися на концентрації виробництва і капіталу.	Економічна влада перейшла від феодалів-землевласників до купців, які забезпечували свій прибуток за рахунок присвоєння частини феодалної ренти. Формується новий економічний ресурс – торговельний капітал, який передбачає монополію на локальних територіях. Промислова революція забезпечила перетікання торговельного капіталу у сферу виробництва, економічна влада перейшла від купців до виробників. Влада землі перестає бути визначальною. Економічна влада стала атрибутом капіталу.
Сучасне суспільство	Основною технологічної диференціації стають знання, навички, уміння і навчання працівників, що призводить до переходу економічної влади у звужених масштабах до висококваліфікованих працівників та формування своєрідної монополії працівників, яка протистоїть монополії капіталу. Капітал деперсоніфікується в процесі корпоратизації і передачі управління раді директорів та висококваліфікованим менеджерам – технотехнікам. На рівні національної та світової економіки відбулася концентрація економічної влади одних корпорацій і її недостатність, і навіть, відсутність у інших корпорацій.	Диференціація некваліфікованої праці. Знання стають джерелом економічної ренти, що і означає економічну владу, яка зменшує монополію промислового капіталу і обмежує його економічну владу. Втрачання монопольних позицій капіталу в системі економічних ресурсів на користь знань. Сучасна інфраструктура контролює економічні ресурси суспільства.

Джерело: складено авторами на основі [1; 2]

влади в цілому в суспільстві. Як пише дослідниця Герасименко А. Г., проблеми економічної влади стали «предметом наукових дискусій на межі XI–XX століть [1, с. 27]. Її результати надали можливість В. Ойкену узагальнити підходи до аналізу економічної влади у роботі «Основи національної економіки» [2], виділивши і проранжувавши господарський порядок у контексті економічної влади, починаючи з централізовано-адміністративного господарського порядку, до економічна влада сконцентрована державою і є необмеженою, і закінчуючи, господарським порядком повної конкуренції, де кожний суб'єкт господарювання реалізує власний економічний план і не залежить від інших суб'єктів. Між цими двома формами господарського порядку знаходиться господарський порядок, що базується на регулюванні економіки владними групами. В подальшому дослідження економічної влади виокремилися, і початок аналізу економічної влади було покладено роботою А. Курно «Дослідження математичних принципів теорії багатства», у якій попит на продукцію фірми-монополіста був ототожнений з ринковим попитом, а це і є атрибутом ринкової економічної влади, яка проявляється у диктуванні своєї волі щодо обсягу виробництва і ціни. Дослідження економічної влади стало важливим напрямом розвитку економічної теорії. Дослідники розглядали економічну владу у взаємозв'язку з монополією та власністю. Таке розуміння економічної влади надає можливість визначити її як об'єктивно обумовлені матеріальними потребами життя суспільства відносини, які передбачають, що власних засобів виробництва підпорядковує своїм інтере-

сам інтереси інших учасників економічних відносин. Ланцюжок «економічна влада – монополія – власність – управління», з одного боку, окреслює головні елементи економічного змісту категорії влада, а з іншого, – розкриває зміни, що відбуваються в сутності влади, і сприяє визначенню напрямів вирішення суперечностей і конфліктів соціально-економічного розвитку, що, в свою чергу, забезпечує ефективну економічну політику [4]. Діалектика розвитку соціально-економічних процесів вимагає відповідних трансформацій економічної влади. На сучасному етапі одним із важливих напрямів цієї трансформації є її децентралізація, яка супроводжується формуванням і розвитком відповідних інститутів.

Децентралізація економічної влади – це довгострокова тенденція в її розвитку. При цьому в умовах російської агресії вона набуває специфічних рис і розвивається в умовах воєнного стану, який, в свою чергу, посилює тенденції централізації управління державою. Слід відзначити, що ці дві тенденції завжди розвивалися паралельно, оскільки «чисті» форми і тенденції, як відомо, є лише в теорії. Тому в сучасних умовах процеси централізації та децентралізації, органічно поєднуючись, дають позитивні результати для економічного розвитку України, незважаючи на складні умови війни, значну втрату економічного потенціалу країни і невизначеність перспектив.

Децентралізація, у вузькому розумінні, – це передача повноважень та бюджетів органам місцевого самоврядування, які самостійно, за власний рахунок повинні вирішувати соціально-економічні питання, що виникають на території їх під-

порядкування в регіоні, громаді, місті тощо [3]. В Україні у 2014 році була прийнята Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014 р.), а також Закони України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014 р.) та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.), які юридично оформили процеси децентралізації економічної влади та державного управління. Мета реформи – передача органам місцевого самоврядування значного обсягу повноважень, ресурсів та відповідальності.

Децентралізація економічної влади в Україні відбувається у формі континентальної (громадівської) моделі місцевого самоврядування, яка місцеве самоврядування розглядає як одну із форм організації місцевого самоуправління, а не як самостійну форму організації публічної влади на місцях. Реформування влади відбувалося поетапно і передбачало об'єднання територіальних громад, створення інститутів депутатського представництва та старостату, а також формування виконавчих органів районних і обласних рад. В результаті формуються інститути реальної влади в регіонах і самоврядування. Влада демократизується, адже управління регіонами здійснюється депутатами, обраними в ході виборів. Крім того, передбачається створення інституту префектів, які замінюють місцеві держадміністрації і будуть здійснювати контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, дотриманням ними Конституції та законів України, тобто префекти на місцях представляють центральну владу. Вони призначаються і звільняються Президентом за поданням Кабінету Міністрів строком на 3 роки [3].

Реформування місцевого самоврядування і формування територіальної організації влади в Україні у відповідності до обраної концепції складається з трьох етапів:

- 1) формування об'єднаних громад;
- 2) створення нових районів;
- 3) перетворення областей в регіони.

Наразі Україна знаходиться на першому етапі, але він є базовим і головним, оскільки на цьому етапі відбувається процеси, які реально реформують економічну владу. На цьому етапі чітко визначаються ресурси об'єднаних громад, їх повноваження і відповідальність, відпрацьовуються механізми взаємодії між владними структурами різних рівнів управління, визначаються способи вирішення конфліктів. Другий і третій етапи після завершення першого етапу в повному обсязі будуть реалізовані у більш короткі строки уже у в повоєний період. Їх реалізація дасть додаткові імпульси у відновленні та розвитку економіки України після закінчення війни.

На кожному етапі децентралізації формуються відповідні інститути, за допомогою яких досягається встановлені цілі. Процес інституціоналізації будь-якої сфери загалом і економічної зокрема, передбачає визначення і закріплення норм, правил, статусів, приведення їх у систему, здатна діяти у напрямі задоволення деякої суспільної потреби [5; 6]. Децентралізація економічної влади на даному етапі розвитку забезпечується інститутами об'єднаних територіальних громад і старостату. Ці два інститути визнані суспільством, організаційно оформлені і вбудовані в економічну структуру суспільства. Об'єднані територіальні громади створювалися відповідно до закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і урядової Методики формування спроможних

територіальних громад із обласними органами державної влади і самоврядування. Перший етап їх створення – період 2015–2020 років, завершився у червні 2020 року. В подальшому на основі вже утворених об'єднаних територіальних громад були сформовані територіальні громади на усій території України, крім Чорнобильської зони відчуження та окупованих територій. Формування інститутів об'єднаних територіальних громад (2015–2020 рр.) та територіальних громад (з червня 2020 р.) забезпечувалося відповідними фінансовими ресурсами, які надавали можливість розвивати економіку територій і вирішувати соціальні потреби. Основним джерелом доходів громад є податок на доход фізичних осіб, 60% якого надходить до місцевих бюджетів. Крім того, місцеві бюджети отримують 100% податку на майно, 100% від єдиного податку, 5% акцизів, 100% податку на прибуток установ комунальної власності, 100% платежів за надання адміністративних послуг, 25% екологічного податку та ін. [3; 7].

Важливим моментом у розвитку інституту об'єднаної територіальної громади було визначення спроможності територіальної громади. 8 квітня 2015 року Кабінет Міністрів затвердив Методику формування спроможних територіальних громад у якій спроможна територіальна громада визначалася як така, що в результаті об'єднання могла забезпечувати належний рівень надання публічних послуг своїм жителям [9; 10]. Спроможні територіальні громади мали можливість переходити на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом і отримувати кошти на освіту, медицину, спорт, культуру, соціальний захист. Це надає можливість територіальним громадам задовольняти потреби місцевого населення у більшому обсязі, комплексно розвивати економіку території і вирішувати соціальні проблеми. Даний інститут розвивається і в умовах війни підтверджує свою ефективність.

Не менш важливим є інститут старосту. Староста – це особа місцевого самоврядування, інститут, створений для представлення інтересів усіх жителів сіл і селищ у територіальних громадах з тим, щоб соціальні, побутові та інші потреби мешканців були задоволені повною мірою, і проблеми місцевого значення вирішувалися швидко і прозоро. Староста працює при прийнятті рішень з місцевими громадськими об'єднаннями. Староста наділений повноваженнями визначеними Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [10]. Більш чітко повноваження і статус старости були визначені Законом від 9 лютого 2017 року [12]. Цим законом було введено поняття «старостинський округ» – територія, на якій обирають старосту і на яку поширюються його повноваження [13]. Таким чином, інститут старостату теж продовжує розвиватися. В умовах війни процеси розвитку даних інститутів дещо призупинилися, але їх роль у вирішенні нагальних проблем територій є досить вагомою.

Інститут префектів в Україні ще не сформований, його формування було заплановано на 2022 рік, але збройний напад Росії на Україну призупинив цей процес. Даний інститут у відповідності до Концепції децентралізації і після набуття чинності змін у Конституції України щодо децентралізації повинен замінити місцеві держадміністрації після їх ліквідації. Головна мета інституту префектів – ефективний нагляд за конституційністю та законністю рішень органів місцевого самоврядування. Префект є місцевим орга-

ном виконавчої влади, державним службовцем, не належить до політичних посад, не змінюється зі зміною Президента чи Уряду, незалежність від місцевих політичних еліт. Префекти діють в кожному районі та в кожній області. Для організації їх роботи створюються секретаріати префектів. Префекти відбираються за результатами відкритого конкурсу, призначаються і звільняються Президентом за поданням Уряду. Працюють не більше трьох років. Створення даного інституту є завершальним етапом реформи децентралізації. Уряд планує у 2023 році продовжити її запровадженням інституту префектів – посадових осіб, які будуть здійснювати адміністративний нагляд на місцях. Прем'єр-міністр, таким чином, визначає роль і значення даного інституту: «Префекти – неполітичні особи, що представлятимуть державу і стежитимуть за конституційністю ухвалених на місцях рішень. За зразок нашої моделі взятий найкращий європейський досвід, який довів свою ефективність. Після завершення воєнного стану на часі будуть зміни до Конституції, які фіналізують реформу децентралізації. У підсумку отримаємо збалансовану, дієву та європейську систему управління зі спроможними громадами» [14]. Таким чином, процеси формування і розвитку інститутів децентралізації продовжуються навіть у надскладних умовах воєнної агресії Росії.

Ці процеси за даних умов є суперечливими, породжують багато проблем та конфліктів, але при цьому, в кінцевому підсумку, забезпечують

інституціональні зміни, які визначають перспективи розвитку суспільства.

Висновки. В сучасних економічних системах від впливом кардинальних зрушень у технології, виробництві та споживанні переважає тенденція децентралізації економічної влади, яка надає можливість реалізувати повною мірою інтереси усіх суб'єктів господарювання і забезпечити ефективність та оптимальне використання ресурсів. Децентралізація економічної влади забезпечує відповідні переваги за умови формування і розвитку відповідних інститутів. В Україні процеси децентралізації супроводжується формуванням таких інститутів як територіальна громада (з 2015 року по 2020 рік називалася об'єднана територіальна громада), старостат, префектура.

Інституціоналізація процесів децентралізації відбувається поступово і проходить декілька етапів. Перші два етапи були пройдені, а третій етап – створення інституту префектів – запланований у 2023 році. Сформовані інститути децентралізації проявили себе досить успішними під час війни, що свідчить про своєчасність реформи децентралізації.

Подальші дослідження процесу децентралізації передбачають поглиблення розкриття сутності інститутів децентралізації, їх взаємодії в механізмі реалізації даної тенденції, виявлення його структури та елементів. Ці напрями дослідження є перспективними і важливими для розвитку економічної науки і практики господарювання.

Список використаних джерел:

1. Герасименко А. Г. Ринкова влада: джерела, масштаби, наслідки : монографія Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 600 с.
2. Walter Eucken. Die Grundlagen der Nationalökonomie. Springer, 1940. 42 p.
3. Що таке децентралізація. Децентралізація. URL: <http://surl.li/kkbqe> (дата звернення: 18.02.2023).
4. Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Лебедева Л. В. Економічна політика держави : навчальний посібник Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 480 с.
5. Муніка Н. О. Інституціоналізація соціально-економічного розвитку: теоретико-методичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 12. С. 229–234.
6. Прокоф'єва Г. С. Інституціоналізація економічного розвитку регіонів в умовах глобальних трансформацій. *Економіка регіонів*. 2017. № 1. С. 88–97.
7. Ломачинська І., Чуркіна І. Податковий потенціал інвестиційного розвитку в системі соціально-економічної безпеки регіону в умовах децентралізації. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2. С. 100–113.
8. Політичний енциклопедичний словник / Л.М. Герасіна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 816 с.
9. Методика формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/526/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення: 18.02.2023).
10. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку : монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с.
11. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.03.2023).
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу старости села, селища : Закон України від 9 лютого 2017 р. № 1848-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1848-19#Text> (дата звернення: 26.03.2023).
13. Становлення інституту старости: перші кроки : науково-практичний посібник / кол. авт. : М. І. Баюк, та ін. ; за заг. ред. Баюка М. І. Хмельницький, 2017. 225 с.
14. Брусенцова Я. В., Мацокин А. П. Діяльність старост в умовах воєнного стану – запитання-відповіді. Децентралізація ОТГ. 2022. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/828/VAOTG_LEAD-1.pdf
15. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник Президента України*. 2015. № 2. С. 14.

References:

1. Herasymenko A. H. (2014) Rynkova vlada: dzherela, masshtaby, naslidky [Market power: sources, scope, consequences]: monohrafiia. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. (in Ukrainian)
2. Walter Eucken (1940) Die Grundlagen der Nationalökonomie. Springer.
3. Detsentralizatsiia [Decentralization]. Avialable at: <http://surl.li/kkbqe>
4. Umantsiv Yu. M., Miniailo O. I., Lebedeva L. V. (2020) Ekonomichna polityka derzhavy [Economic policy of the state] Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. (in Ukrainian)
5. Munika N. O. (2017) Instytutstionalizatsiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku: teoretyko-metodychnyi aspekt [Institutionalization of socio-economic development: theoretical and methodological aspect]. *Infrastruktura rynku*, vol. 12, pp. 229–234. (in Ukrainian)
6. Prokofieva H. S. (2017) Instytutstionalizatsiia ekonomichnoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalnykh transformatsii [Institutionalization of economic development of regions in conditions of global transformations]. *Ekonomika rehioniv*, no. 1, pp. 88–97. (in Ukrainian)

7. Lomachynska I., Churkina I. (2022) Podatkovyy potentsial investytsiynoho rozvytku v systemi sotsial'no-ekonomichnoyi bezpeky rehionu v umovakh detsentralizatsiyi [Tax potential of investment development in the system of socio-economic security of the region in conditions of decentralization]. *Polissya scientific bulletin*, no. 2, pp. 100–113. (in Ukrainian)
8. Trebina M. P. (2015) Politychnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Political encyclopedic dictionary]. Kharkiv: Pravo. (in Ukrainian)
9. Kabinet Ministriv Ukrainy (2015) Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.04.2015. No 214. Metodyka formuvannya spromozhnykh terytorialnykh hromad [Methodology of formation of capable territorial communities]. Available at: <https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/526/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf> (in Ukrainian)
10. Kravtsiva V. S., Storonianskoi I. Z. (2020) Terytorialni hromady v umovakh detsentralizatsii: ryzyky ta mekhanizmy rozvytku [Territorial communities in conditions of decentralization: risks and mechanisms of development]. Lviv: NAN Ukrainy. (in Ukrainian)
11. Verkhovna Rada Ukrainy (1997) Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini [About local self-government in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997. No 280/97-VR. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian)
12. Verkhovna Rada Ukrainy (2017) Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo statusu starosty sela, selyshcha [About making changes to some laws of Ukraine regarding the status of village elders]: Zakon Ukrainy vid 09.02.2017. No 1848-VII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1848-19#Text> (accessed 26 March 2023). (in Ukrainian)
13. Baiuk M. I. (2017) Stanovlennia instytutu starosty: pershi kroky: naukovo-praktychnyi posibnyk [Formation of the institute of old age: first steps: scientific and practical manual] Khmelnytskyi. (in Ukrainian)
14. Brusentsova Ya. V., Matsokin A. P. (2022) Diialnist starost v umovakh voiennoho stanu – zapytannia-vidpovidi [The activities of elders in the conditions of martial law – questions and answers]. Available at: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/828/VAOTG_LEAD-1.pdf (in Ukrainian)
15. Ukaz Prezidenta Ukrainy No 5/2015 vid 12.01.2015 Pro Stratehiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020» [Pro Stratehiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020»]. *Ofitsiyni visnyk Prezidenta Ukrainy*, no. 2. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (in Ukrainian)

Gorniak Olga
Kotelevska Yana

Odessa I. I. Mechnikov National University

FORMATION OF INSTITUTIONS FOR DECENTRALISATION OF ECONOMIC POWER

Summary

The article explores the establishment of decentralisation institutions of economic power in Ukraine, elucidating the core concept of economic power as an institution of contemporary socio-economic growth, its evolution, socio-economic implications and its connection with monopoly and property. Economic power implies the priority of the interests of all participants in the process of social production over the interests of the owner. It has been established that the interrelation of economic power, monopoly, ownership and management reveals the economic meaning of power and at the same time determines changes and directions of its development, one of which in modern conditions is its decentralisation. It is proved that the decentralisation of economic power involves the transfer of power, resources and responsibility. It is carried out through the formation of appropriate institutions that ensure its implementation and goes through the relevant stages. At the present stage, in the context of Russian aggression, the decentralisation of economic power is at the first (basic) stage, and institutions such as the amalgamated hromadas and starostats (an election-based public organisation consisting of group leaders) have been formed, which play an important role in socio-economic processes in the context of war, ensuring the vital activity of business entities and citizens of Ukraine.

Keywords: economic power, monopoly, property, management, decentralisation of economic power, institution, amalgamated hromada, starostats institution, prefect institution.